

יש"ש פ"ח המשך הקטע מהמקורות

והשתא תמיהני, מ"ש הטור (או"ח סימן תמ"ב) מעשה בשם ראב"ן, שפסק על גבינה שהעמידו בחלא דשיכרא, שאסור להשהותה בפסח, משום דאוקים חשוב בעיניה, גם יש לתמוה על הטור ביותר, שהביא דבריו לפסק הלכה, וגבי בשר בחלב פסק הוא (יו"ד סימן פ"ז) גבינות שהעמידו בקיבה דמשערין בס', ולא אזלינן בתר אוקומי, ואף שחילקתי בין חמץ בפסח לשאר איסורין, היינו לענין איסור אכילה, שהוא במשהו, אבל להשהות בביתו, שהוא משום בל יראה, דאינו אלא בחמץ גמור, שיש בו לכל הפחות כזית בכדי אכילת פרס, ולא בתערובת חמץ, כמ"ש ר"ת וכל המחברים פשיטא דלא אזלינן בתר אוקומי, ופשוט הוא בעיני להתיר,

ולפי מה שפירשתי ניחא לי נמי, מה שהשיב ר"י (מרדכי ע"ז, סימן תתכ"ט) על מה ששאלוהו, על גבינות הרבה שעשו בבית הגוי, והניח שם ליבש, והיה חתומין בדפוס של עץ, כמו שרגילין, ושכחו הדפוס בבית הגוי, ויראים שמא זייף הגוי, וחתם אח"כ, והשיב, מאחר שאין גבינות של גוים אסורים אלא משום גילוי, כריב"ל (שם, ל"ה ע"א) שדבריו עיקר, ואין אנו נוהגין טעמא דגילוי, יש להתיר הגבינות, כי התורה חסה אממונם של ישראל, ועוד, הגוי ירא לזייף, משמע דעיקר הטעם משום דאין גילוי נוהג האידנא, וטעם דירא הגוי כו' אינו אלא לצירוף בעלמא, עם הטעם דאין גילוי נוהג האידנא, וכדי שלא תאמר, מאחר דגבינות הגוים נאסרו במניין, לא מהני ליה הא דאין גילוי נוהג האידנא, ובביאורי לסמ"ג הארכתי בזה, וא"כ נימא, מני"ל לסברתו דעיקר הטעם דגבינות הגוים משום גילוי הוא, נימא היכא דאיכא למיחש שמא מעמידין בעור נבלה, או טחין פניה בשומן חזיר, דאיכא למיחש אף האידנא, וכמו שכתב הרמב"ם, וא"כ היה לנו לאסור אף האידנא, אבל השתא שכתבו (דהרי) [דהני] טעמי לית בהו איסור ודאי, דמסתמא רובא שבהן אין בהן כדי נתינת טעם, אלא שהחמירו בהן, לפי שאין הולכין באיסור של גוים אחר נתינת טעם, א"כ בצירוף טעם כל שהוא הולכין להקל, כמו כאן, דאיכא למימר ירא הגוי לזייף:

תשובות מימוניות הל' מאכלות אסורות סי' ח- התשובה המלאה

תשובה על קיבות שהעמיד בהן חלב הרבה ועשו ממנו גבינות הרבה ונמצא לאח"כ בתוך השק שהקיבות נתונים בו מעט מן הדקים אם הגבינות מותרות או אסורות.

זה חדש שחליתי בקדחת בכל יום ואין בי כח לדקדק ולהאריך אך בקוצר אשיבך כפי עניות דעתי. אף על פי שכתב רבינו תם שאין העמדה אוסרת בששים שמא לא אמר הלכה למעשה, שיש לדחות ראייתו שאפילו יש בחלב יותר מס' באיסור כיון שהאיסור מעמיד היינו נ"ט, והא דקתני (חולין קטז א) המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בני"ט הרי זו אסורה, מפני שהיה עם עור הקיבה דבר של היתר המסייע לו להעמיד דשריא [בס']. והא דלא קתני אם יש בו כדי להעמיד, טעם מפרש לדבריו דאסורין משום נ"ט. ומעולם לא ראיתי ליקח גבינות מן הגוים אפילו ראה החלב משחלבו הגוי עד שעשה ממנו גבינות שאין לחוש לנקור ולשרף הערלה ולהחלקת שומן חזיר. וגם ק"ק לדברי רבינו תם מדשמאל דמפרש פ"ב דע"ז (לה א) טעמא דגבינות הגוים משום דמעמידים אותה בעור קיבת נבילה, דמ"ט אסור לפי מה שפשוט לך דאין לך העמדה שלא יהא בחלב יותר מס'. ואפילו לא יהא ודאי, ס"ס הוא דשמא לא העמיד בעור הקיבה ואפילו העמיד שמא אין בו נ"ט, אם לא תאמר דסתם העמדה בעור אין סי' בחלב ומשום ספיקא דשמא לא העמיד בעור חדא ספיקא היא בדאורייתא שהיא נבלה.

אבל מטעם פירשא ודאי היה רבינו תם מתיר אפילו נמלחה הקיבה בעורה דטעם היוצא מן הבשר נעשה פירשא כשנבלע בקיבה, והא דאסרינן (חולין קט ב) קיבה שבישלה בחלבה וכן המשנה (שם קטז ב) שאוסרת כשירה שינקה מן הטריפה, היינו משום חלב הצלול שבקיבה שעדיין לא נקפה ובא לשורפה דחלב גמור הוא ולא פירשא.

ואם יש עכשיו בקיבות שבשק סי' מבשר הדקין שאמרת או אע"פ שלקחו מן הקיבה שבשק כדי לעשות גבינות ונתמעטו כיון שידוע שהיה בו סי' אין לאסור מטעם שפירשתי דשמא בשעה שנמלח לא היה בו סי' עדיין, דכל דבר המותר יש לנו להעמיד בחזקת היתר ואין כאן שום ריעותא מאחר דעכשיו

יש בו סי'. ולפי מה שפירש רבינו הקדוש בפסק שלו בחמאה דחלב הצלול כשחזר ונקפה נעשה פירשא כל שכן דהכל מותר.

אבל מה שאמרת להתיר הגבינות שנעשו שיש לספק בכל אחד שמא מקיבות המותרות אין טעם זה נכון דמי יודע אם גבינות חשובים כחתיכה הראויה להתכבד לפני האורחים ואם ידוע שיש אחד שנעשה מקיבה האסורה אוסר כל האחרים.

וטעם של ספיקא דשמא היה בקיבה כשנמלחה סי' מבשר הדקין דומה טעם פשוט להתיר לכל הפחות בדרבנן ולפי דברי של חזקת היתר אפילו בדאורייתא. ועוד דומה שיש כאן סי' דאפילו לא היה בהיתר מתחילתו ששים שמא כשהעמידו החלב היה בהעמדה מחלב הקרוש שחשוב פירשא ולא נאסר מעולם ובאיסור שעמו לא היה בו כדי להעמיד בפני עצמו דנמצא דאין באיסור בני"ט.

ועוד יש להתיר מטעם אחר דבשר דקין שאמרת אין אוסר בצלי אלא כדי קליפה והו"ל כגדי כחוש שאינו מפעפע כדאמרי' בגיד הנשה (צז ב) מליח כצלי, ואפילו היה שומן בחתיכה זאת מועטת של דקין שאמרת פשיטא דמועט היה ביותר שגם חתיכה עצמה כתבת שדבר מועט הוא.

ואל יעלה על לבך לאסור מטעם דם ולהחמיר כמו בדאורייתא, דאין מחזיקין דם בבני מעיים כגון הדרא דכנתא מעיא וכרכשתא (חולין קיג א) ומעיא היינו קיבה וכרס ושאר הדקין.

ומה ששאלת בגבינות שנעשו ונמלחו בדפוס שנעשו בו ונמלחו גבינות אחרים אסורים, ראיתי לרבינו הקדוש שהתיר ונתן טעם לדבר שהדפוס של עץ אפילו מלאו מלח חשוב כתפל והו"ל כטמא תפל וטהור מליח (שם) ומותר והיינו טעמא דמלח אין מפליט מה שבלוע בדבר שאינו אוכל. כתבתי לך אחי כמו שעלה על לבי ואם קשיא לך דברי אל תסמוך עליהן. ושלוס ביתך וצאצאיך לעד ולנצח. שמשון ב"ר אברהם.

וה"ר ברוך התיר מטעם אחר דבסתמא לא העמיד כל החלב שבקדרה בקיבה שכולה אסורה דהיינו הצלול אלא גם מן הקרוש נותן ואין רגילות שיתנו קיבות בקדירה להעמיד החלב שלא יהא בה מעט מקיבה הקרושה וגם פעמים יותר מן הקרוש דהוי זה וזה גורם ומותר דהא אפילו גבי שאור אמרינן פרק בתרא דע"ז (סח א) שאור של תרומה ושל חולין ובזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ וחמצו העיסה אסורה ורבי שמעון מתיר, אבל אין באיסור לבדו כדי להחמיץ אם לא יסייענו ההיתר לכולי עלמא מותר וכן הוא בהדיא שילהי פי' כל הצלמים (מט א) וחכמים אומרים אין אסור אלא עד שיהא באיסור לבדו כדי להחמיץ וגם התם פסק שמואל כר' יוסי דאמר זה וזה גורם מותר דהא דאסר ר' יוסי במשנה (שם מח ב) לזרוע ירקות תחת האשירה מפני הנבייה, לדבריהם קאמר להו. ומטעם זה מותרין הגבינות.

ובחידושי על יו"ד בסימן זה בארתי בעז"ה דיש ג' שיטות בדין מעמיד, וזה לשוני שם בקיצור, דע כי בדין מעמיד יש ג' שיטות, שיטת רבינו תם ז"ל דמעמיד בטיל בששים כשאר תערובת, וכמו דתנן בסוף פרק כל הבשר (חולין קטו, א) דהמעמיד בעור הקיבה אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה. ואין חילוק כלל בין אם הוא מעמיד בדבר שהיה היתר מתחילה ונעשה איסור ע"י ההעמדה, וכמו דמעמיד בעור קיבה כשרה, או אפילו אם מעמיד בעור קיבת נבלה דכבר היה אסור קודם העמדה ג"כ בטיל בששים. והא דאסרו גבינות של גוי ולא אולינן בתר טעמא, והוה לן למימר דלטעמיה קפילא, צריך לומר דסבירא ליה כשיטת הראב"ד הנ"ל דבדבר של גוי אף בליכא טעמא אסור. והוה שהקשו התוספות שם במשנה דף קט"ז בד"ה המעמיד, דלמה הוצרכו לומר דאסרו גבינות דגוי משום דמעמידין בעור קיבת נבלה, דמאי איריא נבלה, אפילו כשרה נמי. ותירצו דמשום בשר וחלב לא היו אוסרין מספק, משום דליכא אלא איסורא דרבנן, דדרך בישול אסרה התורה. והא דבגמרא שם עמוד ב' אמרין אין מעמידין בעור קיבת נבלה, ולא קאמר דאפילו בכשרה אסור, דהא לרבינו תם אין נפקא מינה לענין ביטול בין נבלה לכשרה, צריך לומר כמו שתירץ המהרש"א ז"ל [שם ע"ב ד"ה גמ'] דאגב דסיפא נקטה. ועוד י"ל, דבנבלה אפילו ביש ששים כנגד עור הקיבה מכל מקום אסור לכתחילה להעמיד, משום דאין מבטלין איסור לכתחילה, אבל בבשר בחלב אי ליכא נתינת טעם לא נעשה בשר בחלב, ולא שייך בזה מבטל איסור לכתחילה. ועוד, דהא בשר בחלב דרבנן הוא, דהא אינו דרך בישול, ובאיסור דרבנן היכא דמקלי קלי איסורא משמע בביצה דף ד' [ע"ב] דמבטלין. ומיהו יש להסתפק אי מקרי הכא מקלי קלי איסורא. ועוד, דאין לדמות איסורים דרבנן להדדי, אבל טפי נכון לומר כמו שכתב המהרש"א ז"ל. ושייך דב' שיטת הר"י הלוי מיגש [במגילת סתרים] ^[17] והרמב"ם ז"ל [שם] דהמעמיד בעור קיבת נבלה לא בטיל אפילו באלף, משום מעמיד. אבל בעור קיבה כשרה, דאינו אסורה רק מצד בשר בחלב, לא שייך מעמיד, דהא כל זמן דליכא טעם בשר בחלב לא נאסר כלל, וכל אחד בפני עצמו הוא היתר, והלכך כשיש ששים מותר, דהא מעמיד בהיתר.

וזהו דתנן המעמיד בעור קיבה כשרה אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה. ועל פי דעתם ז"ל נסתלקה קושית התוספות, דמשום הכי הוצרכו לאסור גבינות הגויים משום נבלה, דנפקא מינה דלא בטיל בששים, אבל מצד בשר בחלב היה בטיל בששים. ולא סבירא להו כסברת הראב"ד ז"ל הנ"ל. וגם אתי שפיר מה דאמר והלכתא דאין מעמידין בעור קיבת נבלה ולא קאמר דאפילו בכשרה, דנפקא מינה דאפילו איכא ששים וגם עבר והעמיד, דבנבלה אסור מצד מעמיד, אבל בהעמיד בכשרה מותר בדעבד אם איכא ששים, ונסתלקה קושיית מהרש"א ז"ל. ושייך דב' שיטת הר"י הלוי שמשון בן אברהם במדרכי שם, וסבירא ליה דאף דמעמיד בכשרה לא בטיל אפילו באלף, מדין מעמיד. והא דתנן אם יש בנותן טעם, מיירי היכא דיש גורם אחר של היתר, דמותר מצד זה וזה גורם, ואז מהני ששים, כיון דמצד מעמיד ליכא. והא דהוצרכו לאסור גבינות דגוי מצד נבלה, צריך לומר דיתרין כמו שתירצו התוספות הנ"ל. והא דאמר בגמרא דאין מעמידין בעור קיבת נבלה, צריך לומר כתירוצי המהרש"א ז"ל הנ"ל. והנה, מדברי הטור בסוף סימן זה [עמוד קפה] נראה להדיא דפוסק כרבינו תם, דהרי כתב דאם העמיד גבינות בקיבה שעמדה יום אחד בעורה שנאסרה מתחילה משום בשר וחלב, אם יש בהם בנותן טעם אסורות לרש"י אפילו בקרוש, ולרבינו תם בצלול דוקא. ונראה שהוציא כן מדברי אביו הרא"ש ז"ל [חולין פ"ח סימן נב] שהעתיק מדברי רש"י שם במשנה [קטו, ב ד"ה הרי זו אסורה] לענין עור הקיבה שנמלח בקיבתה, וכתב דאם העמיד בה גבינות אסורות בנותן טעם, הרי בהדיא דסבירא ליה כרבינו תם, וכן מרש"י שם גופא מוכח דסבירא ליה כרבינו תם, מדהוצרך לאסור שם במשהו מצד מין במינו ולא אסור ליה מצד מעמיד. וכן כתב הדגול מרבכה שם בסימן זה [נאוצר מפרשים ס"ק מ]. ואף שיש לדחות דדוקא בבשר וחלב דרבנן כתבו כן, אבל ניכרין דברי אמת דלא סבירא להו כלל דין מעמיד דיאסור במשהו, מדלא הזכירו רש"י והרא"ש כלל לדין מעמיד בעור קיבת נבלה, כן נראה לי בדעת הרא"ש והטור. ומיהו אנן קיימא לן להלכה דמעמיד אסור במשהו, וכמו שכתב המחבר והרמ"א בסעיף י"א. ע"כ הגה"ה מהרב הגאון מו"ה שלמה הכהן ג"י מו"ץ דפ"ק ווי"גנא:]